

CSONGRÁD VÁRA-i(?)

Hol állhatott Csongrád középkori földvára? A mai napig nem tudjuk...A törökkori palánkvár is feltáratlan... Egy amat r hozzászólása a témához.

Többen feltették a kérdést, miért fontos napjainkban foglalkozni ezzel a témával? A technika gyors fejl dése következtében olyan eszközök váltak elérhet vé, melyek segítségével földmunkák nélkül is át lehet régészetileg kutatni óriási területeket. Felesleges (és drága) keresgélés nélkül célzottan lehet feltárásokat végezni. Csongrá d vára(i) a mai napig feltáratlanok. Nekünk magyaroknak legalább 1100 -éves múltunk van a Kárpát-medencében , seink ezrei áldozták életüket, hogy nekünk hazánk lehessen és a sok idegen hódítás után is megmaradhassunk itt. Az emlékük el tt is áldozunk azzal, ha tisztázzuk múltunk néhány még feltáratlan fejezetét... Akit ez a téma nem érdekel, most fejezze be az olvasását...

Néhány környez nép, most „fogalmazza” meg történelmét, a legújabb kori „honfoglalásuk” után, nekünk csak fel kell tárnunk néhány a múlt homályába vesz részt. Az összeállítást a régészet eddigi kutatási eredményei, a szakirodalom, lelkes lokálpatrióták és a saját megfigyeléseim alapján készítettem. Szeretném biztatni az érdekl d ket, hogy lehet ségeikhez mérten kapcsolódjanak be a tárgyilagos kutatásba. (F leg fiatal szakemberek munkájára lenne szükség.) A számomra ismeretlen forrásokat nem, de az idézetek eredetét, kiadványok címét, a témával foglalkozók nevét megjelöltem, zárójelbe tettem.

FÖLDRAJZI, STRATÉGIAI, GAZDASÁGI KÖRNYEZET

Az Alföld közepén, a Tiszába öml Körös torkolata környékén járunk. A jobb parton általában (NY) homokos a talaj, a bal parton (K) kötöttebb, fekete talaj a jellemz . A torkolat el tt a Körös több ágra szakadt, itt nagy mocsárvilág alakult ki régen. A torkolat után a lelassuló Tisza sok hordalékot rakott le, gázlók jöttek létre. Három fontos folyami átkel t alakítottak itt ki. A Böldi rév (Beuldi, B di) a Tiszán, Kurcai rév a Kurcán (itt volt a vámszed hely) és a Bökényi rév a Körösön. A Böldi és a Kurcai révet (egy ismeretlen korban épített) töltés köti össze. Ez most

veszélybe került, mert egy elkerül utat akarnak ide építeni helyismerettel nem rendelkező tervezők! „Árpád vezér és nemesei közös elhatározással sereget küldtek Mén-Marót bihari vezér ellen... a homokon keresztüllovagoltak, majd a Bód-révnél áthajóztak a Tiszán... a Kőrógy-vize mellett ütöttek táborot” (Anonymus)

A kurcai vám első említése a garamszentbenedeki (Hronsky Benadik, Sl.) apátság alapítólevelében történik (1075 I. Géza) ahol arról rendelkeznek, hogy a vám jövedelmét az apátság kapja meg. Itt említik először Csongrád nevét is. Fennmaradásunk érdekében, a keresztény vallás első szakos bevezetése következtében (I. István 1000-1038) az ősi magyar „pogány” valláshoz kötődő minden emléket megsemmisítették! Így történtek először a rovásírásos dokumentumaink is... A „sámánok” gyógyításban való szerepe is lecsökkent!

Fontos hadi és kereskedelmi utak találkoznak itt. A Budáról Aradon át Erdélybe vezető út nyomai ma is megtalálhatók. Csongrádon, az Aradi utcán vezetett át, a szentesi oldalon a ma is így nevezett aradi úton (egy része ma is földes) haladt tovább. Később elágazik Csanád felé. Csongrádról Pusztaszer, Szeged felé. A bökényi réven át észak felé. (itt a kompa nemrég még járt). Az évszázad nagy részében vízjárta az idegenek által ismeretlen és nehezen járható vidék védelmét, a halakban és vadakban gazdag terület megélhetést jelentett az itt már korán megtelepedett emberek számára. A Tiszán, a Körösön, Kurcán, Vekeren, Kőrógyon szállíthattak: fát, követ (templomokhoz) sót, terményeket, stb. Szentes jelenlegi belterületén, a Kurca partján volt a Sajt (só) település, neve utal a középkori só-kereskedelemeire. A mai gyógyfürdő helyén állt a „sóház”, a város legmagasabb részén. Utca neve viselte a helyét az 1960-as évekig. A Kurca jelenleg csatorna.

SKOR

A régészeti leletek szerint kb. 8000 éve már letelepedett itt az ember.

Erről a gazdag leletek tanúskodnak a Koszta József Múzeumban.

ÓKOR

Ekkor már biztosan használták a Böldi révet, hiszen római, szarmata leletek kerültek elő a Tiszából. (Pl. egy római bronzszobor - Koszta József Múzeum Szentes) Igaz, hogy Pannónia és Dácia római provinciák nem érintkeztek közvetlenül egymással, de a köztük ékelődő Szarmaták élénk kereskedelmet folytathattak velük. (sírmellékletek bizonyítják) Az átkel mindkét oldalán jelentős szarmata lelőhelyeket tártak fel a közelmúltban (Dr. Béres Mária, Dr. Szabó János József) leletmentésű ásatások során.

KÖZÉPKOR

A Szentesen lévő nagyhegyi városrészben gazdag avar sírokat tártak fel, feltételezhetően itt lehetett az egyik alföldi központjuk.

A területet a IX. században a dunai Bolgárok vonták fennhatóságuk alá. A birodalom egyik északi határát a Tisza - Körös folyó alkotta. Ide egy erős határvárat építettek. (kazettás földvár). „Megyénk legkorábbi központjával kapcsolatban a bizonytalanságunkat csak növeli, hogy száz év intenzív régészeti kutatása sem tudta a középkori Csongrád városának és várának nyomvonalait azonosítani. A mai Csongrád belvárosában folytatott kutatások e tekintetben teljesen eredménytelennek bizonyultak” (Paszternák István: Szentes helyismereti kézikönyve 75.o.) Legutóbb-e témában L. Rinczy Gábor régész kutatott. (Megjegyzések a korai csongrádi vár topográfiájáról 1993) Hogy miért sok a bizonytalanság napjainkig, talán magyarázat rá, hogy Csongrád Vármegye iratait, a török elől, a Füleki (Filakovo SI) várba menekítették, ahol egy villámcsapás következtében az legnagyobb részében elégett...

Hol épülhetett a középkori vár?

a feltételezett földvár m holdról

Az akkor még nem létez Szentest I északra a környezetéb I kb. 4 méterre kiemelked lapos domb (kb. 4 hektár) erre kiválóan alkalmas hely lehetett, a Veker torkolatával szemben. A Kurca egyik nagy kanyarulatát átvágták és így egy

sziget jött létre. (Rózsa Gábor térképész, muzeológus.) A levágott morotva a Várfok, melyben még az 1950-es években is víz állt. Az 1960-as évekig itt egy hasonló nevű vasúti megálló is volt. A helyét nyáron az itt-ott kinövő nád most is jelzi. (m holdról jól megfigyelhető) Egyes vélemények szerint a dombon már a bronzkorban is állhatott földvár. (Rózsa Zoltán régész) Igaz azok nem voltak szabályos alakúak, hanem a domborzati viszonyokhoz igazodtak? Ezt látszik bizonyítani az, hogy a kiemelkedésen nincs (később épült) kurgán, tehát azok építésekor itt már állhatott „valami” - pedig a környéken sok van belőle. A területet a mai napig is Várhátnak nevezik. A népi emlékezet általában nem téved...Több kutató véleménye szerint is itt állhatott a megyénknek is nevet adó Csongrád középkori vára.

A neve az idők múlásával, és a fordítási pontatlanságok miatt módosult: Cernigrad (feketevár) Surungrád, Csurungurad, Tsongrád, Chongrad, Csongorád, Csongrád. Többségi vélemény szerint nevét az építéskor használt anyagától (feketeföld) kapta, igaz ezt a fennsík zöld színű lesz idővel...Újabb magyarázat szerint (szerintem is) nevét onnan kapta, hogy szigorúan védett vár volt, ahova a katonaságon kívül más nem mehetett be. (Medgyesi István tanár) Ezt bizonyítja, hogy a várnépek lakhelye a látótávolságban lévő Tés település volt. (Györffy György régész 1987). Itt bolgárok laktak eredetileg. Közelében van a ma is létező később épült Magyartés. A bolgárok jelenlétére ma is sok jel utal, maga a vár neve, Tés(falu), Nádo (tó), Ládor (tó), Osztoró (tó), Kurca (folyó). Leng (falu), Csatárszeg (pajzskészítők laktak) stb... A bökényi rév közelében az 1930-as években egy jellegzetes kisméretű bolgár tárgyat találtak, egy lovast ábrázoló, bronzcsüngőt. (jelenleg a British Múzeumban „rövid”). Az itt ragadt bolgárok hosszú ideig békében együtt éltek a honfoglalás után a magyarokkal a Tisza és a Kurca folyó közötti területen, majd a többségi magyarságba beolvadtak.

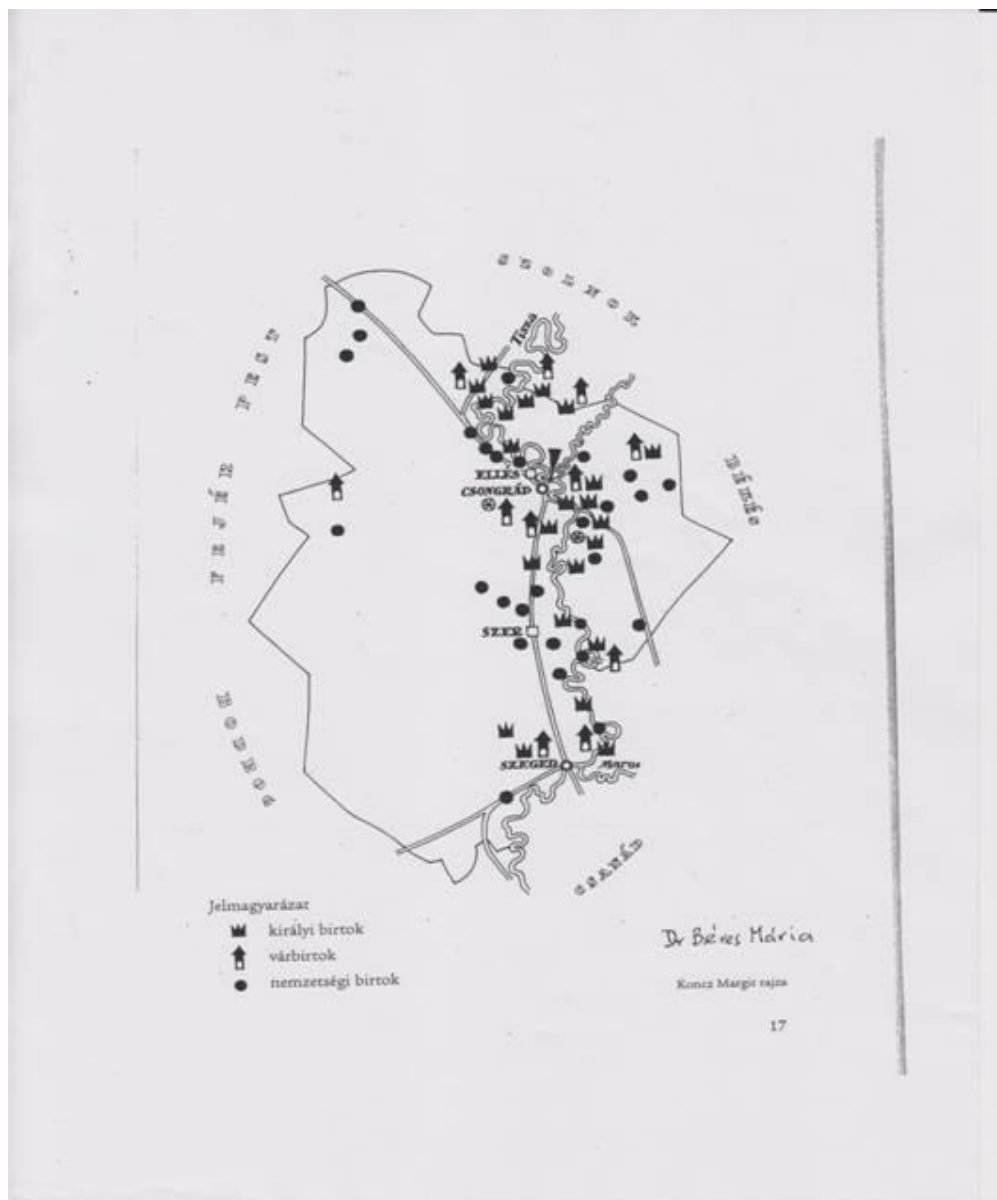
A honfoglalás után a várat tovább használták seink és megerősítették azt. „Csongrád várat a honfoglaló Ond vezér fia, Ete építtette újra a vidék szláv lakóival” (Anonymus – Pais Dezső fordítása szerint). Más fordítás szerint, a várat „szlovének” építették. A „Vasárnapi Újság 1854-1860 helynevek magyarázója / szerzője: ifj. ES cikkének C. pontjából idézet” Névtelen jegyzék /

Anonymus / szerint nevét Surungrad tót szótól kapta. Ethe, Ound fia /egybegy jtvén a tótok sokaságát. Olpár és Beuld rév között földb l igen er s várat építtetett, melyet az anya nyelvükön Surungrad (Csernigrad) azaz fekete- várnak neveztek. „Sok történetíró ezeket idézi,--- hol voltak ekkor még a tótok?... Olpár (Alpár) a jobboldalon a böldi rév vámszed helye a baloldalon volt!

A Dunai-bolgárok eredetileg nem szlávok, hanem a türk nemzetségb l származó (egyes vélemények szerint akkoriban mohamedán és bizánci keresztény vallású) nép volt! Vándorlásaik közben felvették a többségi szláv környezet nyelvét. Szentesen a mai napig élnek Böszörményi családnev (talán bolgár származású?) családok. Azt, hogy itt a közelben vár volt bizonyítják a napjainkban is meglév Vári, Földvári családnevek is...

Még néhány bizonyíték, hogy a középkori csongrádi vár a Tisza bal partján állt: I. István (1000-1038) részben bolgár mintára megszervezte a királyi vármegyerendszert. Csongrád Királyi Vármegye székhelye a csongrádi vár lett.

A vár körül vár és királyi birtokok voltak. A térkép feltünteti ezek elhelyezkedését!

A tatárjárás során (1241-42) a mongol hordák a csongrádi várat is lerombolták, eredeti helyén nem is épült újjá!/IV. Béla 1235-1270/Erejét bizonyítja, hogy csak a tél beálltával a befagyott vizeken keresztül tudták elfoglalni. A bal oldali várról ezután nem történik említés, a megyeszékhely Szegedre kerül...

A megyék felsorolásánál kerül szóba :”a Tisza folyó mentén a csongrádi,mely Szeged városkájáról nevezetes... (Antonio Bonfini (1434-1502?):Rerum Ungaricum decades.)

A királyi és a várbirtokok többsége a Tisza bal partján

helyezkedtek el. Mivel „fekete vár” volt az ispánsági és a vallási központot azon kívül kereshetjük. A „fekete várakban” csak a katonaság tartózkodhatott. Az Árpád-kori templom maradványait esetleg a mai Szentesen, a Szent Anna utcában kereshetjük, egy házba beépített téglaboltajtásban, melynek falai három méterre nyúlnak le. (feltáratlan...) Újabb kutatások szerint esetleg a mai szentesi Szent Anna templom lehetett, tornya alsó fele bizonyítottan középkori. A Szentes településnév is utalhat erre! (Nagy Géza Balázs teológus). A Várháton terepbejárás (szántás után) sok leletet találtam, melyek bizonyítják, hogy a késői bronzkorban és az Árpád-korban mindenképpen lakott terület volt. A leleteket Dr. Szabó János József régész azonosította be az értékelhető darabokat a múzeumnak leadtam.

Vegyes korú leletek

Különböz korú cseréptöredékek. Festett vörös-márvány darab.

Vas önt kanál, sárgaréz nyomokkal./Középkori (?)/

Ami az érdeklődésemet felkeltette, hogy a régi térképek egyértelművé teszik a vár helyét. Ekkora és ennyi tévedés elképzelhetetlen, mivel a korabeli térképek nem turista, hanem hadi térképek voltak, készítőik felelősséggel tartoztak értük! Az első térkép Idrisi arab tudóstól származik (1153), útleírásában Csongrádot Garmakana néven említi. Hatalmas várról és gazdag városról ír... Ez nyilvánvaló túlzás lehetett...

72. oldal

Arab világ térkép 1154.

81. oldal

Lázár: Magyarország 1528

85. oldal

Wolfgang Lazius 1552

További bizonyítékok a könyvben az alábbi oldalakon:

89 oldal, Vatikáni falfestmény 1561-1564

91. oldal Domenico Zenoi 1566

99. oldal Gerald Mercator 1585

105. oldal John Speed 1626

107. oldal Willem Janszoon Blaeu 1664.

133 oldal Federik de Wit 1688

127. oldalon Luigi Ferdinando Marsigli 1741, már a jobb parton ábrázolja Csongrádot

133. oldal Müller Ignác 1774

135. oldal Hell Miksa 1772

Az egyik német nyelv térképen egyenesen két várost jelölnek. (1699) A bal parton „Alt Csongrád”, jobbréparton Csongrád szerepel. Látótávolságban, a mai szarvasi út által félig átvágott Beseny halom mellett állt a Beseny nev falu, lakói beseny k voltak... Árpád-kori templomát a dombon feltárták. ”A település idegen etnikumú lakosai, kiknek fegyveres ereje, egyes vélemények szerint az Árpád-korban a csongrádi vár erejét er sítette” (Györffy György 1987). Nehéz elképzelni, hogy átjártak volna a túlóoldalra katonáskodni. Amivel a szakemberek kutatásait ki tudom egészíteni azt a technikának és a szerencsémnek köszönhetem. Az interneten megkerestem (<http://earth.google.com>) a feltételezett vár helyét, és megláttam a keresett jelenséget. Szerencsére a felvétel sszel készült és kirajzolódott egy közel téglalap alakú emberi kéz alkotta „valami” (kb.450x150 m) Talán a földsánc helye lehet? A területet jelenleg is intenzíven szántják (pusztul), általános régészeti védelem alatt áll... Feltáratlan! Három tanya volt itt, ebb l kett t már lebontottak. A második tanyát nemrég géppel „tüntették” el, ennek a helyén egy kisebb horpadás látható. Itt valószínűleg lehatoltak az ezer évvel ezel tti térszintig, hiszen a legtöbb leletet itt találtam! Egy vas önt kanalat,salakdarabokat (ipari tevékenység nyomai ?) melyek felkeltették a helyi múzeum munkatársának a figyelmét is. (Dr. Szabó János József) Engem néhány, az egyik oldalán (járófelület?) simára kopott vörös márvány darab lelkesített fel. Komolyab b épület része lehetett? Legnagyobb számban a szántásból bronzkori és Árpád -kori cserépdarabok kerültek el . Magnetométeres mérésekkel a kételyeket el lehetne oszlatni. Kb. 4 négy méter mélységig mindent „láthatóvá” tesz. Költsége jelenleg, 4 hektár vizsgá lata 10.000.000 Ft lenne. A vizsgá lathoz m holdak segítségét is igénybe lehetne venni, de ezek is drágák. Pénz és akarat hiányában továbbra is bizonytalan a középkori Csongrád várának a helye. Ha a feltevések beigazolódnának, a hely megérdemelné legalább egy emlékoszlopot! Mellékelem a szabadon elérhet m holdak megtalált adatait, izgalmas megfigyeléseket és eredményes kutatásokat kívánok!

A felszín kutatásához felhasználható és elérhető műholdak gyűjteménye .

TERRA (JAPÁN-NASA)=hőelemző
LANDSAT 7 (NASA)
LANDSAT ETM (NASA)=hőelemző <http://geo.arc.nasa.gov/sge/landsat.html>
ASTER (NASA)7 hőelemző <http://asterweb.jpl.nasa.gov/>
HYPERION (NASA)
SPACE SHUTTLE SRM (NASA) <http://www2.jpl.nasa.gov/srtm/>
=radarfelvétel két különböző szögből
ORBWIEW/IKONOS/QUICKBIRD http://faculti.uaeu.ac.ae/myagoub/Remote1/High_Resolution_satelites_IKONOS_Orb_View_Quick_Bird.htm
=nagy felbontású kép.
RADARSAT (CANADA) <http://www.space.gc.ca/asc/eng/satelites/radarsat/Default.asp>
=5.6 cm hullámhosszon behatol a talajba néhány cm-t (szárazba)
LANDSAT-ETM (NASA) <http://geo.arc.nasa.gov/sge/landsat/landsat.html>
=földtani megfigyelés különböző hullámhosszakon.
ASTER (NASA) <http://asterweb.jpl.nasa.gov>
=hőelemző

Egyéb satelit programok.

Google Earth <http://earth.google.com>

Microsoft Virtual Earth 3D:

Google:Download NASA World Wind Vers.1,5

ESA/Miravi: =fizetős

<http://miravi.eo.int/en/>

www.eurimage.com

www.spotimage.fr

A feltételezett „csongradi földvár” koordinátái:

46 41' 30.69" N

20 14' 03.36" E

Kováts Levente

A közeled török veszély, a I fegyverek fejl dése, a Maroson történ nagyarányú só-kereskedelem indokoltta tette egy er s téglavár építését Szegeden (a Maros torkolatánál) ide költözött a nemesi vármegye székhelye is. A Tisza jobbpartján a Körös akkori torkolatával szemben szerintem (is) ekkor született a mai Csongrád. Zsigmond király parancsára (1387-1437) itt egy er s palánkvár épült! A Tisza szabályozásának következtében, jelenleg a torkolat délebbre került. A kiemelked magaslat az azt körülölel /természetes eredet / Kerekárokkal jól védhet nek t nt. A mohácsi vész (1526) évében a törökök feldúlják. 1541 után a területen a hódoltság állandósult a várat a török meger síti. Ezt a nyugalmat azonban néhányszor „megzavarták.” Csongrád várat 1593 októberében Miksa f herceg csapatai elfoglalták, majd visszavonulásokkor lerontották.” (Csongrád megye évszázadai történelmi olvasókönyv 1985, 36. o.) Csongrádon az 1548 -ban készült adóösszeírás szerint 94 porta állt, a palánkban 142 török katona tanyázott. (131 – 132 o.) 1605-ben a török felújíttatja a várat Debrecen város iparosáival. 1665-ben Ev Lia Cselebi beszámolója a várról” a Tisza folyó partján négyszög alakú palánka, melynek tömésfala azonban 10 lépés vastag, 2 kapuja és 5 er s bástyája. 200 várkatonája... Szulejmán hán dzsámiján kívül más dzsámija nincs, van azonban mecsetje, medreszéje, kolostora, elemi iskolája és fogadója. Fürd je nincs. Csársija, bazárja, kicsiny sz l je, kertje sok van.” (170 o.). A vár mellett növekv városba szerb, bosnyák lakosokat telepítettek, külön városrészük volt. 1668-ban Buda visszafoglalása után a területre I kiveték a törököket. A vár és a környék részben eltörökösödött lakossága elmenekült, de el tte a várat és a várost felgyújtotta. Pusztítva menekültek Szeged felé, ekkor rombolták le végleg az útjukba es Böld falut is. A falu helye m holdfelvételen még megtalálható.

A törökök a Tisza baloldaláról végleg a szentesi csatát követően (1687) menekültek el. A lakosság akkori keveredésének emlékét, a napjainkig meglévő Török családnevek őrzik. A csongrádi palánkvár sorsát végleg a karlócai békeszerződés pecsételte meg (1699), melynek értelmében azt le kellett rombolni... Az osztrákok a „biztonság” kedvéért később még egyszer felrobbantották, a használható anyagokat a lakosság széthordta. Az újjáépülő Csongrádra a legyilkolt, elmenekült lakosság helyére szegedi halászokat telepítettek...

Értékes szemek valamint lelkes lokálpatrióták ma is sok emlékét fedezhetik fel a törökkori várban. A Szt. Rókus (belső városi) templom málló vakolata alól kikandikáló faragott terméskövek, középkori és újkori téglák feltételezik, hogy az esetleg

egy középkori templom vagy egy mecset alapjaira,vagy azok bontott anyagából épülhetett... Alapos régészeti feltárás lenne szükséges,és az esetleges felújításkor ezeket a nyomokat megtekinthet állapotba kellene hagyni. Egyes vélemények szerint,a szentély egy nyolcszöglet török dzsámi átalakításával készült. (Dr. Tari László) Az egykori palánkvár pontos helyét a mai napig nem sikerült beazonosítani...Területén egy halászfalu épült,a mai bels város.

Különböz korokból származó épít anyagok a templom lábuzatában. Sajnos már nem láthatók!(2010. augusztus) „A „múltat végképp eltörölni...” ideológiától vezérelve, a felújítás során levakolták hozzáért „szakemberek” véleménye alapján, köszönjük! Unokáink sem fogják látni...

Félholdas török tégl

A Tisza gát bels felét (egy szakaszon) er sít faragott több száz kövek valószínűleg a törökkori (három lyukú) a vár bejáratához vezető híd alkotórészei voltak. (Pusztai János helytörténész megfigyelése.) A hidat a folyamszabályozáskor lebontották, földtöltés került a helyére.

A kövek a Tisza alacsony vízállásakor megtekinthetők a templom mögötti lejáró alatt.

A kövek egy részének kiemelésével rekonstruálni lehetne a híd egy részét... bemutató célzattal.

Faragott kváderkövek...

A gátépítéskor két utcát „elvettek” a bels városból. Ekkor még a Körös torkolata a mai templommal majdnem szemben volt! A torkolattal szemben indult a Kerekárok, egy része ma is beépítetlen és látható. A nemrég befejez dött gátrekonstrukció során téglalapú maradványait találták beleépítve a gátba...Feltáratlan a régi plébánia ,Csongrád legrégebbi lakóháza is, stb. Aki nyáron a csodálatos körös-toroki strandon fürd zik, az akaratlanul is a törökkori vár emlékeibe „botlik”. A strand fels végén a homokban állati és emberi csontokra, törökkori színes cserépdarabokra léphet, melyet a víz sodra hozott ide. A feltárások nemcsak múltunk hiteles megismerését segítenék el , de idegenforgalmilag is bemutatható értékekkel gazdagíthatnák a várost! A „felszabadítás” (1689) után Schlick Lipót osztrák lovassági tábornokot nevezték ki a hely rség parancsnokává. Ekkor még állhattak ép épületek a vár területén, hiszen itt fegyverraktárt rendezett be! Birt okot is kapott itt... A Kurcai rév (a Böldi rév vámszed helye) védelmére katonai tábornokot létesített. Ma még megvan az azt körülvev vizesárok is (meddig)

Itt lehetett Szentest Buda felől megközelíteni, a Kurcaparti utcán át... A várház épülete még megvan, nincs védetté nyilvánítva (magánterületen áll), jelenleg nem tekinthet meg! Felújításra vár. A falán Rózsa Gábor régész helyeztetett el emléktáblát a ház falán.

„Évszázadokon át e helyen állt az a vámház, amely a tiszai bódái révvel egyenrangú korszak átkelő helyet vígyázta. Az átkelők a XX. századig szolgálták őseinket. Eredetileg ez az épület a vámház volt.”

2. kép
Vámház (Bikaakol) (V. L.)

Nemrég jutott a tudomásomra, hogy Szentesen az Arany János utca 8. sz. ház lábuzatát részben vörös márványlapokkal burkolták építésekör . (1887) A közelmúltban a házat „felújították” csempelapokkal burkolták. Szerencsére egy feliratos lapot kihagytak. A lapokat a Fels csordajáráson ”találták”, a várháthoz közel... A táblán felül szemmel felismerhetetlenül összeverve egy címer helye, alatta római

számok : MDLXXXV. Szerintem 1595-ös évszámmal, a vége számomra értelmezhetetlen. Kriptafedél lehetett, talán máshonnan hozták ide, lehet, hogy nincs is kapcsolatban a várral? Mindenesetre érdekes...

EDDIGI KUTATÁSOK

Terepbejárás: Kovalovszki Júlia /1955. 01. 01./

Terepbejárás: Rózsa Gábor /1978. 01. 01./

Terepbejárás: Dr. Szabó János József, Dr. Béres Mária /2007. 10. 18./

Terepbejárás: Dr. Szabó János József, Dr. Béres Mária, /Szabó Mária, Dávid Áron, Máté Lajos -Maat Holoding. /2007. 11. 14./

Feltárás: Csallány Gábor /1913. 01. 01./

Jelenség: telepnyom / felszíni / , római kori / szarmata / Kr. u. 0 – 454 - ig. / Temet Árpád – kori / 970 – 1300 /. Vár, Karoling-kor / Kr.u. 801-896-ig. /

Éry Kinga - Fehér Géza - Kralovánszky Alán: A Közép-Duna-Medence magyar honfoglalás - és kora Árpádkori sírleletei Rég.Tan. 2 Bp.

Paszternák István: El munkálatok Szentes város régészeti topográfiájához II MFM Rég. Ad. 1879-96 /1962/

Kovalovszki Júlia: Régészeti adatok Szentes környékének településtörténetéhez Rég.Füz Ser.I.No .5./1957/

Kovalovszki Júlia: Szentes környékének régészeti bejárása KJM Rég. Ad. 194-84.

Farkas Sándor: Magyar pogány kori lelet Ar c Ért VIII/1888/384

Rózsa Gábor: Jelentés helyszíni szemlér I. Szentes -Várhát

KJM. Ad. 392-93

Rózsa Gábor: Helyszíni szemle, Szentes -Várhát KJM Rég.Ad. 42-

Farkas Sándor: Szentes és Csongrádvidéki leletekr I Arch .Ért.

XII/1892/244-245

Bálint Csanád: Súdungarn in 10. Jahrhundert. Stud.Arc XI /Budapest 1991/

Madaras László: A Szentes-kajáni temet és néprajzi vonatkozásai. Folklor és Etnográfia 57./1991/11 -12

Széll Mária: Elpusztult falvak, XI-XII századbeli régészeti leletek Szentes határában Dolgozatok. XVIII /Szeged 1942/128-134 /

L rinczy Gábor: Megjegyzések a korai csongrádi vár topográfiájáról. In: Az Alföld a 9. században. Szerk: L rinczy Gábor./ Szeged 1997,187-196 /

Leletek: MNM 14/1892.4.14/1892.Leletek:MNM 14/1892.4.14/1892.4

Anonymus:Gesta Hungarórum ./konyv-e.hu/

Tanulmányok a csongrádi feketevárról/2009/Csongrád Város Önkormányzata.

Kapcsolódó vélemények: Google r felvételen látta meg az elt nt csongrádi várat /interneten/

MELLÉKLET:

A felszínen általam talált leletek, jelenségek friss szántás után.

Beazonosította: Dr. Szabó János József régész, köszönet a munkájáért!

NEOLÍTIKUM /Kr.e. 6000-t I/

Körös kultúra: cserepek, r l k -darabok...

Tisza kultúra: cserepek /Kr.e. 5000-4000-ig/

BRONZKOR/Kr.e. 3000-t I./

Geva kultúra kettős színű cserepek /sok/ Belül vörös, kívül fekete.

VASKOR /Kr.e. 1100-tól./

Négybütykös tál darabjai.

Kelta sepről díszes kerámia darabok.

SZARMATÁK /Kr.u. 50-t I./

Durva kerámia, hornyokkal díszített, bütykös darabok,

GEPIDÁK /Kr.u.260-tól/

Szürke kerámia darabok.

AVAROK /Kr.u.568-tól /

Nem találtam.

DUNAI-BOLGÁROK /Kr.u. 8.-9. sz. /

Nem találtam.

HONFOGLALÁS - KORI /Kr.u. 890-t I./

Cserépbogrács darabok/sok/, építőkövek, téglatörmelék, fémöntvény kanál, salak darabok, vörös-márvány darabok, paticsnyomok,

ÚJKOR

Cserepek, cseréppipa darabok, kocsi-vasalatok, állati csontok, lófogak stb..

Kincskeresőkre figyelem! Ezek a leletek csak a szakemberek számára jelentenek tudományos értékeket, gyűjtésük,

elmozdításuk tilos és értelmetlen!

2007-2010, Szentés

Kováts Levente tanár

e-mail: kolev38@freemail.hu